
Натуралістичні ознаки у творчості Любові Яновської

Алла Колесник

Кафедра мов і літератур Базельського університету (Швейцарія)

ORCID 0000-0001-7812-0035

Для цитування цієї статті:

Колесник Алла. Натуралістичні ознаки у творчості Любові Яновської. International Science Journal of Education & Linguistics. Vol. 2, No. 2, 2023, pp. 81-87. doi:

10.46299/j.isjel.20230202.10.

Надійшла до редакції: 02 березня 2023 р.; **Схвалено:** 08 березня 2023 р.;

Опубліковано: 01 квітня 2023 р.

Анотація. У статті здійснено літературний аналіз творів Любові Яновської “Смерть Макарихи”, “Злодійка Оксано”, “Ідеальний батько” з метою виявлення натуралістичних ознак. У розглянутих творах виявлено використання натуралістичних складових: документальне фіксування подій, правдиве змалювання картин життя героїв; об’єктивне відбиття дійсності без прояву авторської присутності; відтворення впливу фізіологічних чинників та оточуючого середовища на поведінку персонажів та перебіг подій; детальне відтворення елементів матеріального довкілля; фотографічне зображення подій і явищ у наслідок їх науково точного вивчення автором творів. В оповіданні “Смерть Макарихи” письменниця звертається до протокольного способу подання інформації для об’єктивного віддзеркалення подій, дотримується документальності у художньому зображенні. Авторка вдається до номінативного опису природи, з називанням лише певних її ознак, відтворює сцену важкої хвороби та смерті героїні. Опис життя хворої Макарихи авторка подає з дотриманням натуралістичних ознак у показі важких фізіологічних характеристик. Письменниця вдається до відтворення важких подій з життя Тетяни та її відчаю аби передати читачеві важкість здобутків цієї людини. Життя Макара передано в оповіданні також з дотриманням натуралістичного зображення, як людини, якій важко побороти нові складні обставини. В оповіданні використано образ священника для підкреслення контрасту того, що відбувалося, з тим як все мало би бути. В оповіданні “Ідеальний батько” письменниця зосереджується на зображенні долі пересічного українського хлопця, який помер при виконанні важкої роботи на млині. В оповіданні натуралістично відтворено психологічний стан персонажа та його співрозмовників, його намагання подолати ситуацію несприйняття іншими його дій та вчинків та смерть цього молодого чоловіка під час важкої праці. В оповіданні “Злодійка Оксана” натуралістично зображено життя Оксани з відтворенням довкілля та середовища, в якому вона живе, та акцентуванням уваги на їхньому важкому впливові на її життя. Соціальні умови та байдужість оточення негативно впливають на життя Оксани, в результаті чого вона з малою дитиною на руках залишається без грошей та опиняється в тюрмі, що визначає її подальшу долю як жінки-злодійки, яка вже не має права претендувати на звичайне життя.

Ключові слова: натуралізм, ознаки, твори Любові Яновської, документальність, об’єктивність.

1. Вступ

Натуралізм як літературний стиль набув розвитку в останній чверті XIX століття. Первинно він виник у французькій літературі у середині XIX століття, його обґрунтування

здійснив в художньому творі “Експериментальний роман” (1880 р.) французький письменник Еміль Золя.

Натуралізм зазнав великого впливу філософії позитивізму в осягненні наукових знань, а також філософії О. Конта з оглядом соціології як чинника об'єднання в опануванні всіх наявних знань про суспільство. Письменники-натуралісти намагалися вдатися до зображення того, що відбувалося насправді, зобразити людину в середовищі її життя з науковою точністю. Водночас натуралісти здійснювали свого роду копіювання дійсності, надаючи лише опис зображеного без проникнення у сутність відтворюваних явищ.

2. Об'єкт і предмет дослідження

В українській літературі письменники зверталась до натуралізму і його засобів переважно як до методу, що допомагав розкрити соціальні проблеми в житті звичайних людей та суспільства в цілому. Але використання методичних засобів натуралізму вже виступає свідченням звернення письменника до натуралізму як стилю. Предметом дослідження виступає проблема виявлення не тільки ознак або рис натуралізму у літературних творах, як на змістовому, так і на художньому рівнях, але і вад тогочасного суспільства з визначенням ставлення до них авторів, а значить, і соціальної позиції письменників натуралістичного стилю. У зв'язку з цим об'єктом дослідження є творчість українських письменників кінця ХІХ – початку ХХ століть, яка має бути переглянута та опрацьована наново в контексті звернення письменників до натуралізму і неоголошеного дотримання його вимог.

3. Мета та задачі дослідження

Проаналізувати твори Любові Яновської такі, як “Смерть Макарихи” (1896), “Ідеальний батько” (1900), “Злодійка Оксана” (1897) та виявити риси натуралізму.

4. Аналіз літератури

В українській літературі перші прояви натуралізму спостерігаємо у ранній творчості Івана Франка, якого вважають засновником і єдиним представником цього стилю. Увагу до натуралізму у творчості Івана Франка приділили такі науковці, як Т. Гундорова [1], Р. Голод [2], М. Ткачук [3], також автор цієї статті [4-7]. Теоретичні основи натуралізму в літературі досліджували такі українські науковці, як Д. Наливайко [8], В. Поважна [9]. Натуралізм в порівнянні його розвитку у різних національних культурах – українській, німецькій, англійській, американській літературах – досліджено в працях Н. Венгринович [10-12], Н. Косило [11], М. Кебало [13]. Пошук певних натуралістичних ознак у творчості українських письменників кінця ХІХ – початку ХХ століть проводився також автором у статтях [10-13].

5. Методи дослідження

Натуралізм ґрунтувався на знаннях певного історичного періоду, пояснював вчинки, дії, характери зображених людей природничими і соціальними чинниками. Серед методів нашого дослідження ми можемо виокремити визначення характерних ознак натуралізму та застосування їх у проведеному літературному аналізі творів.

Натуралізм мав певну низку ознак, якими відрізнявся від інших стилів, які побутували в українській літературі, наприклад від романтизму чи реалізму. Зокрема, це такі ознаки, як:

- увага до матеріального докiлля при відтворенні дійсності;
- науково точне вивчення подій і явищ, їх фотографічне зображення;
- відтворення подій такими, що зазнають впливу фізіологічних чинників людини та оточуючого середовища;

- документальне фіксування подій, змалювання усіх, у тому числі неприємних, картин життя;
- об'єктивне відбиття дійсності з намаганням уникнути авторської присутності.

6. Результати дослідження

Серед письменників кінця XIX – початку XX століть помітне місце займала Любов Олександрівна Яновська (псевдонім Любові Щербакової, 1861 – 1933) – українська письменниця родом з Чернігівської області, яка розпочала свою творчу діяльність у 1890-х роках XIX століття з творів російською мовою. За зразок вона брала діяльність улюбленого російського письменника Гліба Успенського. До речі, Гліб Успенський відомий в літературі як письменник, який використовував різні стилі – від народницького на початку своєї діяльності – до класичного реалізму, не оминаючи і звернення до натуралістичного стилю, наприклад в оповіданні “Жиденя”.

Наприкінці 1890-х років Любов Яновська почала писати твори українською мовою. Серед них такі оповідання, як “Смерть Макарихи”, “Злодійка Оксана”, “Ідеальний батько” та інші. Сюжети цих творів – переважно народне життя, важка жіноча доля, трагічні родинні ситуації. У творчості Л. Яновської “своєрідно поєдналися традиційний та новаторський підходи до художнього осмислення проблем доби” [14, с. 251]. Оповідання “Смерть Макарихи” (1896 р.) у свій час викликало обурення церковного керівництва. Адже в центрі уваги письменниці опинилися важке життя і смерть звичайної селянки та неналежна поведінка священника, який забажав отримати за похорон більше, ніж міг заплатити голова родини. Отож оповідання змальовує останні дні життя селянки Тетяни (Макарихи), дружини Макара.

Звертаючи увагу на натуралістичні риси цього оповідання, ми вже на початку твору відзначаємо протокольний спосіб запису інформації та об'єктивність викладу подій без авторської присутності. Наприклад, авторка описує прихід зими, згадуючи лише номінативно природні обставини, і не називаючи імен персонажів: “все зачинено, заховано”, “...хати сумно чорніють з-під білих стріх” [15, с.175]. Згодом читач знайомиться з героїнею – Макарихою, перший опис якої розгортає життя хворої жінки, що передано надмірно натуралістично, з показом важких фізіологічних характеристик: вона лежить на голому полу, від напруження у неї полилася кров з горла, “потекла по сорочці, по подушках” [15, с.176]. В останні години Тетяна згадала усе своє життя – роботу у чужих людей, заміжжя, смерть перших дітей, ненастанну восьмирічну цілодобову працю заради заробляння дрібних коштів – все це згадалося їй з відчаєм як один важкий день.

Описується і нетерпляче ставлення Макара до своєї хворої жінки, який під впливом невідомого важкого нового середовища та тяжких фізіологічних обставин дружини не знав, що робити, чого чекати далі: чи житиме Тетяна, чи помре, що створювало йому багато клопотів. Про майбутню смерть Тетяни Макар думає як майбутній удівець, уявляючи ще не дійсну, але дуже складну і неприємну ситуацію свого життя, адже він залишиться з двома малими дітьми, за якими потрібен постійний догляд, а як господар, має клопотатися сам про худобу і про домівку. Макар звертається до Тетяни за порадою, бо не знає що йому робити – продавати теля чи кожух у випадку її смерті, адже йому потрібні будуть гроші на поховання. Звернемо увагу на документальність відтворення цих подій, які ще не відбулися, але про які Макар вже наперед знає. Водночас це лише опис того, що може статися, і в ньому немає проникнення у сутність цього явища й опису душевних страждань людини. На спробі Тетяни зупинити хід думок Макара, він чесно зізнається, що йому, як будь кому, обридло два місяці клопотатися з хворою жінкою та з домашніми справами.

Порівнює Макар і свій душевний стан зі станом Тетяни, схилившись до думки, що йому доводиться тяжче, ніж Тетяні, яка просто лежить. Триває суперечка між Макаром і Тетяною, яка завершується Макаровим нерозумінням слів Тетяни, його засинанням, та останньою сповіддю Тетяни перед Макаром, якої він не чув, зі ствердженням, що вона, наперекір фізичному стану, ще буде жити, що господарство ще потребує її сили.

У фіналі оповідання змальовано смерть Тетяни і пов'язані з нею моменти. Одна з жінок, присутніх при цій події, рекомендує старій Горпині змінити сорочку помираючій, знов акцентуючи увагу читача на матеріальному докльлі. Проте Горпина відмовляє в цьому, пояснюючи, що Тетяна скоро все одно помре і прийдеться міняти сорочку знов. Горпина з ретельним клопотанням нагадує і Тетяні, що вона скоро помре, незважаючи на твердження самої Тетяни, що вона ще житиме. Також Горпина намагається почути від Тетяни пораду як жити далі Макарові, чи шукати йому нову дружину, і чи продавати йому корову та кожух, на що Тетяна відповідає негативно. Присутні біля господині сусіди чекали її смерті, перепитували одна одну чи вже все, а Горпина все чекала її поради щодо чоловіка і дітей. Але врешті ніхто нічого не дочекався, бо Тетяна померла.

В подальшому читач знайомиться з місцевим священником, батюшкою Ардаліоном, якого Макар був змушений чекати майже годину з обіду. Священник Ардаліон у роботі керувався своїм настроєм, який своєю чергою залежав від «характеру» тих бісів, що доводилося батюшці вигонити з «одержимих» парафіян» [15, с. 184]. Священник довго намагався дізнатися прізвище померлої, яке Макар ніяк не міг згадати, за що священник хотів прогнати Макара як п'яницю. Врешті священник відмовився проводити Тетяну під час поховання, бо не міг згадати чи вона дотримувалася всіх приписів церкви, коли саме вона говорила і чи не була вона в цей час у шинку. Враховуючи всі обставини її життя і можливе порушення церковних вимог, батюшка Ардаліон визначив ціну за поховання у два карбованці і не менше. Подальший торг з Ардаліоном не мав сенсу, бо він намагався підняти ціну ще більше. І в цій ситуації ми спостерігаємо великий вплив середовища з обов'язком до поховання на діяльність священника, а також зображення неприємної картини з життя Ардаліона, що полягала у надмірній жадібності цієї людини, яка взяла на себе функцію пастиря для оточуючих, а отже не мала б себе так поводити.

Макар вирішив поїхати на торг аби продати кожух. Але згадав, що Тетяна дуже високо цінувала цей кожух, відмовлялась носити його навіть в церкву, забороняла вдягати його дочці. Кожух виступає тут елементом матеріального докльля, який впливає на життя персонажів. Перед Макаром постає низка побутових проблем, які йому необхідно вирішити, аби поховати Тетяну. Серед них – придбати дошки аби зробити труну, назбирати грошей, щоб придбати свічок, меду, горілки та інших товарів, необхідних для похорону. Макар хотів позичити гроші у свого сусіда Карпенка, але той відмовив, хотів продати йому кожух або телицю, але той запропонував занадто низьку ціну. Макар згадав народний вислів: “кому скрутно жити, тому ще скрутніше помирати” [15, с. 191], який ілюструє його ситуацію. Врешті він вирішив поховати Тетяну без поминок – “помолимося та розійдемося” [15, с. 192]. Водночас Макар згадує важке життя і щоденну роботу Тетяни, що були насичені сумними моментами, але надавали їй впевненості у завтрашньому дні. Наприклад, згадує сум Тетяни після смерті першої доньки, постійні сльози в її очах. Проте у результаті надмірно важкої праці Тетяна отримала бажане – свою оселю. Ретроспектива цих споминів спонукає Макара прийняти належне рішення щодо її поховання і він постановляє для себе продати теличку та кожух аби спровадити Тетяні належні поминки. Хоча після продажу телиці Макар неодноразово пожалкував про цей вчинок.

В останньому діалозі жінок, які чекали на повернення душі Тетяни, звучить питання про їхню важку селянську долю: “для чого ми родилися, для чого живемо, та ще в муках і помираємо?” [15, с.199], на яке дає відповідь богомільна бабуся: “Бідній людині менше спокуси, менше принади – менше й гріха” [15, с.198]. Отож, письменниця відобразила важкі події з життя селянської родини. Смерть і поховання селянки Тетяни, чесної, працюючої жінки, супроводжувались болем та стражданням усіх присутніх.

В оповіданні “Ідеальний батько” (1900 р.) порушується питання правильного розуміння батьківства пересічними людьми. Об'єктом уваги авторки стає важка доля звичайного українського хлопця Івана, який помер при виконанні роботи на млині (молотильці). За походженням Іван був сином поміщика Марієнкова, але так і не довідався про свій рід.

На початку оповідання читаємо опис важкої фізичної праці на молотильці з переробки пшениці. На цьому млині бажали працювати усі селяни, які сподівались за немалі гроші, які могли б заробити, придбати речі, потрібні їм у вжитку, або допомогти родині. Ми знайомимося з Іваном, вісімнадцятирічним юнаком, який також захотів попрацювати на млині аби придбати одяг, в якому не соромно буде ходити до церкви. Але мати Івана не пускала сина на цю роботу, що описано з використанням натуралістичних засобів, намагалася відмовити його у потребі постійної економії та через хворобливий стан юнака, адже, як зазначено на початку оповідання, він був “високий, незвичайно худий та блідий парубок” [16, с. 82-83], що свідчило про слабке здоров’я. Проте Іван сприймав докази матері про своє нездоров’я лише як намір не пустити його “в життя”. У результаті Іван говорив з матір’ю не ввічливо, дивився на неї суворим поглядом. Чому Івана не хотів брати на роботу хазяїн млина – залишалося загадкою для всіх. Спостерігаємо надмірно образливі звернення працівників млина до Івана, знущання над ним, незважаючи на те, що працювати він вмів і бажав. Дівчата і юнаки майже хором знущалися з кожної дії Івана, намагалися принизити його. Врешті Івану надали роботу з перекидання снопів. Незадоволений його роботою залишався лише Марко, керуючий роботою на млині, який серйозно чи лише з метою покепкувати з Івана, вимагав більших зусиль у роботі. Бачив Іван і роботу інших хлопців, які так само, як і він, перекидали снопи, й об’єктивно оцінюючи їхню працю, робив правильний висновок про те, що він працює не гірше за інших і не задарма отримує гроші. Тим часом читач знайомиться з паном Петром Йвановичем Марієнковим, який і виявляється тим “ідеальним батьком”, про якого йде мова в оповіданні. Цей титул пан отримав за те, що намагався спростити життя своєму єдиному спадкоємцю, який був хворий на епілепсію, виконуючи за нього усі обов’язки.

Під час візиту лікаря до пана Марієнкова – з Іваном трапився прикрий випадок – сталася конвульсія через хворобу, у результаті чого Іван втратив свідомість і трохи не помер. Авторка звертає увагу читача на хворобливість Івана, на його слабке тіло, натуралістично описуючи його стан: він мав “незвичайно тонки за-для простої людьни кистьки, обтягнені жовтою, сухою, як пергаменть, шкурою, ситка темныхъ, налытыхъ венозною крив’ю жылъ та попсовани, хвори нервы...” [16, с. 117]. Зрештою, Іван, так і не витримавши фізичного напруження, помер, недалеко від млина, перелякавши всіх присутніх, які стали свідками цієї події. В кінці оповідання авторка відкриває таємницю: Іван унаслідкував і обличчя, і хворобу, і слабкодухість від батька – того самого пана Петра Йвановича Марієнкова, який мав титул “ідеальний батько” і який ще до одруження мав стосунки зі служницею Степанидою, у якої в результаті й народився син Іван. Смертю Івана були страшно вражені і лікар, який приїздив до пана, і німець, який керував млином, але зрештою відмовився від грошей через дію свого сумління, передавши їх “іншим синам” пана Марієнкова. Отож, в оповіданні “Ідеальний батько” ми ознайомилися з натуралістично зображеним життям пересічних українських селян, які виживали лише завдяки важкій щоденній праці. Але в окремих випадках відбувалися такі трагічні події, як з Іваном – коли молодій людині не вистачало сил на фізичну працю, в результаті чого вона помирала.

В оповіданні “Злодійка Оксана” читач знайомиться з долею Оксани, 23-річної незаміжньої жінки. Вона намагалася знайти собі пару, але доля не дала їй чоловіка, який би піклувався про неї. Ніхто не питав про неї, не кликав заміж. Зовнішність Оксани не відрізнялася красою, особливо внаслідок пропущеного щеплення на віспу, бо про неї ніхто не згадав. Тому Оксана залишилася рябою. Та й була вона сиротою, працювала на свою родичку “не розгинаючи спину” [16, с. 53]. Авторка натуралістично зображує довкілля та середовище, в якому живе Оксана. Наприклад, у зображенні одягу відбито важке матеріальне становище, бідність Оксани: “Старенька хустка, руди запаскы, драна корсетына” [16, с. 53] – таким було її вбрання, що свідчило про відсутність будь-якої можливості придбати новий одяг. Проте найбільш натуралістично зображений фінал оповідання, в якому Оксана з дитиною на руках йде до в’язниці для злодіжок після виснажливої роботи сапою на огороді. Цей будинок представляв собою страшну безодню, що поглинала майбутнє жінок, які виходили звідти навіки

знеславлені, маючи прізвище “злодійка”. Проте Оксана мовчки і рішучо переступила поріг в’язниці, тримаючи дитину на руках. Після входу Оксани – ворота зачинилися з незначним і неголосним цоканням замків, мов би нічого і не сталося. Цим авторка показала існуючу байдужість соціального середовища, оточуючих до долі простої української селянки та її приреченість виживати самотужки.

7. Висновки

Таким чином, у творчості Любові Яновської ми побачили використання основних ознак натуралізму, які дозволили досягнути правдивого, нерідко шокуючого відображення життя українських селян: документальне фіксування подій, змалювання усіх, у тому числі неприємних, картин життя героїв; об'єктивне відбиття дійсності без прояву авторської присутності; відтворення подій такими, що зазнають впливу фізіологічних чинників людини та оточуючого середовища, зокрема при описі важкого та водночас байдужого стану Макара, дружина якого повільно помирала; детальне відтворення елементів матеріального довкілля; фотографічне зображення подій і явищ, як наслідок їх науково точного вивчення.

Хоча письменниця не оголошувала свого дотримання вимог натуралістичного стилю, але спираючись на проведене дослідження її творів, ми маємо підстави вважати творчість Любові Яновської одним з проміжним етапів у розвитку натуралізму в українській літературі.

8. Перспективи подальшого розвитку досліджень

Творчість письменниці потребує подальшого вивчення в контексті виявлення і дотримання прийомів натуралізму та внеску письменниці у розвиток натуралізму в українській літературі.

Список літератури:

- 1) Гундорова, Т. (2006). Франко не Каменяр. Франко і Каменяр. Київ: Критика. 352.
- 2) Голод, Р. (2012). Натуралізм. *Дивослово*. Київ. № 4, 50–56.
- 3) Ткачук, М. П. (2003). Жанрова структура прози Івана Франка (бориславський цикл та романи з життя інтелігенції). Тернопіль. 384.
- 4) Колесник, А. В. (2020). Елементи натуралізму в оповіданні Івана Франка “Чиста раса” як засіб висвітлення проблем міжнаціональних відносин. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філологія»*: науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА. Вип. 10(78), 160-164.
- 5) Колесник, А. В. (2020). Натуралістичне зображення постатей євреїв у новелі Івана Франка "На дні" як віддзеркалення соціальної дійсності Галичини ХІХ століття. *Література та культура Полісся. Серія «Філологічні науки*. Вип. 98. № 14 / відп. Ред. І упоряд. Г. В. Самойленко. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 57-65.
- 6) Колесник, А. В. (2020). Стилєві ознаки натуралізму у творчості Стефана Коваліва. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Філологія* Вип. 22. Гол. ред. О. Г. Павленко. Маріуполь: МДУ, 25-31.
- 7) Колесник, А. В. (2021). Натуралізм у творчості Тимотея Бордуляка (на матеріалі “Невідомих творів”). *Науковий журнал Мова і культура*, 400-406.
- 8) Наливайко, Д. (1996). Проблема натуралізму в українській літературі. *Літературознавство: Матеріали ІІІ конгресу Міжнародної асоціації українців*. Київ, 118–130.
- 9) Поважна, В. (1973). Розвиток української літературної критики у 80 – 90-х роках ХХ ст. (До проблеми критеріїв і методу). Київ, 268.
- 10) Венгринович, Н. Р. (2017). Зооморфна образність у натуралістичній прозі Івана Франка та Френка Норріса. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. Одеса. № 27. Том 1, 112–115.

11) Косило, Н. В. (2004). Типологічні особливості українського та англійського натуралізму в порівняльному аспекті. *ВІСНИК Житомирського державного університету імені Івана Франка*. Житомир, 135–138.

12) Венгринович Н. Р., Косило Н. В. (2011). Поетика натуралізму в дискурсі світового та національних літературних процесів. Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства: збірник наукових праць. Вип. 16. Ужгород: Говерла, 166-170.

13) Кебало М. С. (2016). Художній світ творів німецького та українського натуралізму. *Наукові записки ТНПУ. Серія: Літературознавство*. № 44, 128–137.

14) Семененко Л. М. (2016). Жіночий дискурс повісті Любові Яновської “Мій роман”. Філологічні студії. Вип. 15, 249-258.

15) Любов Яновська. (1989). Смерть Макарихи. *Українська новелістика кінця ХІХ – початку ХХ століття: Оповідання. Новели. Фрагментарні форми (ескиси, етюди, нариси, образки, поезії в прозі)*. Упоряд. і прим. Є. К. Нахлік. Київ: Наук. думка, 175–201.

16) Яновська Л. (1906). Оповідання. Київ: з друкарни С.А. Борисова, 320.

Naturalistic features in the works of Lyubov Yanovskaya

Alla Kolesnyk

Languages and Literatures Department of the University of Basel (Switzerland)

ORCID 0000-0001-7812-0035

Abstract: In the article, a literary analysis of Lyubov Yanovska's works "The Death of Makarikha", "The Thief Oksana", "The Ideal Father" was carried out in order to identify naturalistic features. The considered works revealed the use of naturalistic components: documentary recording of events, true depiction of the life of heroes; objective reflection of reality without the author's presence; reproduction of the influence of physiological factors and the surrounding environment on the behavior of the characters and the events; detailed reproduction of elements of the material environment; photographic representation of events as a result of their scientifically accurate study by the author of the works. In the story "The Death of Makarikha" the writer turns to the way of presenting information like in protocol for an objective reflection of events, adheres to documentary in artistic depiction. The author resorts to a nominative description of nature, naming only certain of its features, reproduces the scene of the heroine's severe illness and death. The author presents the description of the life of the sick Makarikha with naturalistic features in the display of difficult physiological characteristics. The writer resorts to reproducing difficult events from Tatyana's life and her despair in order to convey to the reader the difficulty of this person's achievements. Makar's life is also presented in the story in accordance with a naturalistic image, as a person who has problems in overcoming new difficult circumstances. In the story the image of a priest is used to emphasize the contrast between what was happening and how things should be. In the story "The Ideal Father" the writer focuses on the depiction of the fate of an ordinary Ukrainian young man who died while doing hard work at a mill. The story naturalistically reproduces the psychological state of the character and his interlocutors, his efforts to overcome the situation of non-acceptance of his actions and deeds by others, and the death of this young man during hard labor. The story "Thief Oksana" depicts Oksana's life in a naturalistic way, with a reproduction of the environment in which she lives, and an emphasis on its heavy impact on her life. Social conditions and the indifference of the people and environment negatively affect Oksana's life, as a result of which she, with a small child in her arms, remains without money and should be sat to the prison, which determines her future fate as a woman-thief who no longer has the right to claim the ordinary life.

Keywords: naturalism, naturalistic features, works of Lyubov Yanovska, documentary, objectivity.